

Prof. Dr. Kende György: Egy 2007-ben meghirdetett, a sakkal kapcsolatos doktori téma

a hadtudomány doktora,
egyetemi tanár
ZMNE
E-mail: kende.gyorgy@zmne.hu

„A sakkjáték törvényszerűségeinek és informatikai hátterének lehetőségei a harcvezetés, a haditechnikai eszközök hatékony alkalmazása, a döntéshozatal, és a katonai felsőoktatás területén”

A témaválasztás indoklása

- A sakk és hadászat, a sakk és képességfejlesztés, a sakk és a személyiségfejlesztés összefüggése korántsem új.
- A javasolt kutatási témának az elmúlt évtizedek informatikai haladása ad aktualitást.
- 2004-ben svéd és ausztrál kutatók számítógépes és matematikai módszerek alkalmazásával jelentős eredményeket értek el a sakk és a háború összefüggéseinek kutatásában.
- A sakkjáték ma már kitűnő informatikai háttérrel rendelkezik, aminek köszönhetően jelentősen megnőtt a sakkoktatás hatékonysága.
- Ebből következően viszonylag könnyen kidolgozhatóak és megvalósíthatóak a sakkjátékon keresztül történő képességfejlesztés és személyiségfejlesztés korszerű módszerei.

Előzmények

A témakörben 2005. óta kutatunk, és eddig három publikáció jelent meg nyomtatásban:

1. **A sakk mint hadijáték és a képességfejlesztés eszköze**¹. (*Hadtudomány*, 2006. 1-2.szám, 101-110. oldal.)
2. **Chess as a Martial Game and as a Means of Skills Development**². (*AARMS - Academic and Applied Research in Military Science* -, 2006. Volume 5 Issue 3 456-466 p-p.)

Ennek rövidített változata megjelent a Chessville internetes folyóiratban is³

---

¹ http://www.zmne.hu/kulso/mhtt/hadtudomany/2006/1_2/2006_1_2_10.html

² <http://www.zmne.hu/aarms/docs/Volume5/Issue3/pdf/10kend.pdf>

³ <http://www.chessville.com/misc/ChessAsMartialGame.htm>

3. **The Use of Chess in Military Matters.** (*Akademia Obrony Narodowe, Zeszyty Naukowe 2007/1, Warszawa, 412-424. p-p.*)

Ugyanez lengyel nyelven

- Gra w szachy a rozwiązywanie problemów wojskowych. (*ugyanott, 399-412. p-p.*)

A témával négy tudományos konferencián szerepeltünk bemutatónk:

1. **Use of chess in military education**⁴ (*ZMNE, „New Challenges in the Field of Military Sciences 2006” konferencia*)

A téma olyan érdeklődést váltott ki a konferencián, hogy utána egy rendkívüli workshopot tartottunk.

Szilágyi Péter újságíró sakkmeister így méltatta a kezdeményezésünket⁵:

„A budapesti fórum két szempontból is új szintet jelent a sakk és a tudomány együttműködésének krónikájában. Ez az ősi játék a legkorszerűbb informatikai vívmányokkal társulva visszatért gyökereihez, a hadügyekhez, egyúttal bekapcsolódott napjaink katonai parancsnokainak magasabb szintű felkészítésébe, másrészt rangos nemzetközi tudományos eszmecserén talán először szerepelt a sakk önálló témaként (magyar viszonylatban ezt szinte biztosra vehetjük).”

2. **Chess and Knowledge Management**⁶ (*„Man within Knowledge Based Organization”, The 11th International Conference, Sibiu - Nagyszeben, Romania November 2006.*)

3. **Chess in military education**⁷ (*69th NTG WG IT&ED -- Spring Meeting 2007 – Oberammergau, May 2007.*)

A jegyzőkönyv szerint az előadás komoly érdeklődést váltott ki a NATO Training Group konferenciáján:

„A magyar képviselő gondolatébresztő előadást tartott a sakkjáték hasznosságáról a katonai képzésben. Tájékoztatója bizonyos háttérrel és kapcsolatot mutatott ki a katonai stratégiával, analógiákat, fontos történelmi szereplőket és filozófiákat, kísérleteket, kutatási célokat, várható eredményeket és tervezett akciókat mutatott be. A tájékoztató nagyon érdekes és éleselméjű volt.”

---

⁴ http://drseres.com/publik/pdf/use_of_chess.pdf

⁵ Szilágyi Péter: Állomások és mérőföldkövek - A sakk képességfejlesztő hatásainak kutatása külföldön és Magyarországon (*Pedagógiai Szemle, 2007/6.*)
<http://www.oki.hu/oldal.php?tipus=cikk&kod=2007-06-ta-Tobbek-Allomasok>

⁶ http://drseres.com/publik/pdf/chess_km.pdf

⁷ http://drseres.com/publik/pdf/chess_ntg.pdf

4. A new PhD research topic about relationship of chess and military questions⁸
(„New Challenges in the Field of Military Sciences 2007” konferencia, ZMNE, 2007. november 13-14.)

Az elmúlt évben több jelentős esemény történt a témakörben

1. A Texasi Műszaki Egyetem (Texas Tech University) megalapította a **Polgár Zsuzsa Sakk-kiválósági Intézetet** (Susan Polgar Institute for Chess Excellence - SPICE) a névadót és férjét, Paul Truongot bízták meg annak vezetésével⁹.

- „A SPICE célkitűzése, hogy barátainkkal és kollégáinkkal a sakk, az oktatás, a technológia és a kutatás felemelkedésén dolgozzunk.,,
  - “A SPICE a sakkoktatás, -kutatás és -technológia fő központjává fog válni.”¹⁰
2. Az Aberdeeni Egyetemen **Sakk az Iskolákban és a Közösségekben** (Chess in the Schools and Communities – CISCCON) címen, háromnapos nemzetközi tudományos konferenciát rendeztek 2007-ben. A konferencia fő kérdései:
    - „A sakk hatása az iskolai és a közösségi (formális és informális) oktatási programokban, a gyermekek és a fiatalok érzelmi nevelésében, valamint társadalmi beilleszkedésében?”
    - „Hogyan segítik a sakk fejlesztési programok a formális oktatás és az informális nevelés új módszereit?”
    - „Milyen kapcsolat van a sakkjáték valamint a sakk edzés és tanácsadás között?”
    - „Hogyan segíti az iskolai és a közösségi sakktanítás társadalmi és kulturális tőke létrehozását?”

---

⁸ http://www.zmne.hu/tkkk/tudtev/mtu_07.htm#Adatok1314

⁹ <http://www.depts.ttu.edu/communications/news/stories/07-05-polgar-institute.php>

¹⁰ <http://www.susanpolgar.com/susan-polgar-institute.html>

3. A Lengyel Nemzetvédelmi Egyetem folyóiratának felkérésére egy angol nyelvű publikációban összefoglaltuk eddigi kutatási eredményeinket **The Use of Chess in Military Matters**¹¹ címen, amely Piotr Gawliczek százados fordításában lengyel nyelven is megjelent ugyanabban a számban¹².

Egy részlet a cikkből:

“Az 1920-as években a Szovjetunióban végzett kutatás eredményei szerint a sakkmesternek az alábbi tulajdonságokkal kell rendelkeznie:

- 1) Kiváló fizikai erőnlét és egészség*
- 2) Erős idegek*
- 3) Önuralom*
- 4) Sokoldalú figyelem-megosztási képesség*
- 5) A dinamikus összefüggések felismerésének képessége*
- 6) Elmélkedő észjárás*
- 7) Magasfokú intellektuális fejlettség*
- 8) Objektív gondolkodóképesség*
- 9) Konkrét gondolkodási képesség*
- 10) Erős sakk-memória*
- 11) Erős szintetikus és képi gondolkodás*
- 12) Kombinációs készség*
- 13) Fegyelmezett akarat erő*
- 14) Magas aktivitású intellektus*
- 15) Fegyelmezett érzelmek*
- 16) Önbizalom”*

Célkitűzések

- A sakkjáték, a hadászat és a harcászat összefüggéseinek feltárása.
- A sakkjáték informatikai hétértékének elemzése a katonai alkalmazhatóság szempontjából.
- A sakkjáték, a játékelmélet és a harcvezetés kapcsolata.
- A sakk és harcvezetés közötti hasonlóságok és különbségek feltárása.
- A sakkjáték informatikai módszerei katonai és haditechnikai alkalmazhatóságának vizsgálata.

---

¹¹ Kende-Seres: The use of chess in military matters, (*Akademia Obrony Narodowe, Zeszyty Naukowe*, Warszawa, 2007/1, 412-424. p.)
<http://www1.aon.edu.pl/zen2/index.php?option=content&task=view&id=701>

¹² Kende-Seres: Gra w szachy a rozwiazywanie problemów wojskowych.(u.ott 399-412 oldal)

- Annak feltárása és elemzése, hogy vannak-e a sakkjáték oktatásának példái külföldi katonai tanintézetekben.

A fő célok az alábbiak:

1. Az új kutatási eredmények tegyék lehetővé a katonai alkalmazási, a katonai oktatási, képességfejlesztési és személyiségfejlesztési alkalmazások kimunkálását;
2. A kapcsolatos eddigi hazai és külföldi eredmények (pl. PhD értekezések) megismerése, elemzése, új összefüggések feltárása;
3. Az elért kutatási eredményeknek a katonai felsőoktatásban való alkalmazása.

Alkalmazandó módszerek, a kutatás módszertani elképzelései

- A módszerek a többféle célkitűzésnek megfelelően és különbözőek lehetnek.
- A klasszikus kutatási és forráskutatási módszerek mellett célszerű a sakkjátékkal kapcsolatos informatikai háttér és az Internet széleskörű kutatása, a nemzetközi együttműködési lehetőségek kihasználása.
- A témával kapcsolatos PhD értekezések felkutatása. Kutatás az interneten, sakk-honlapok (pl. chessbase.com, professorchess.com) stb. tartalmának oktatási és katonai szempontból történő elemzése
- Alkalmas Google keresőkifejezések és keresési módszerek feltárása.

Tervezett, illetve várható új tudományos eredmények

A várható új tudományos eredmények a kutatási célok helyes kitűzéséből és alkalmas módszerekkel történő sikeres megvalósításából adódnak.

- Annak elemzése, hogy a ma már szupernagymesteri szintű sakkprogramok (pl. Fritz10) hasznosíthatóak-e a számítógéppel segített csapatvezetés algoritmusában, valamint a harctéri parancsnokok képzésében.
- A sakkjáték és a harctéri tevékenység, a sakkjáték és a haditechnikai eszközök célszerű alkalmazása, a sakkjáték és a vezetés és irányítás, a sakkjáték és a harctéri információs bizonytalanság összefüggéseinek feltárása.
- A sakkjátéknak a képességfejlesztésben és a személyiségfejlesztésben való alkalmazhatósága hogyan hasznosítható a tisztképzésben, a BSc és az MSc képzésben, továbbá mit, hogyan és milyen tartalommal lenne érdemes oktatni a ZMNE-n.
- Tantárgyi programok főbb vonásainak kimunkálása (lehetséges megnevezés: Sakkjáték, harcvezetés és képességfejlesztés) bevezetése.
- Egyetemi jegyzet, tankönyv, multimédiás távoktatási tananyag jellegének és tartalmának meghatározása.

IRODALOM

- [1.] Ferguson, R.C.: Teacher's Guide: Research and Benefits of Chess. Homepage of Illowa Chess Club. (http://www.quadcitychess.com/benefits_of_chess.html)
- [2.] Finkeller, R. et al.: Sakk. A játék 2000 éve. (Kulturtrade Publishing House, Budapest, 1993.)
- [3.] Hardicsay P.: Miért gondolkodik másként a sakkozó? (Spirál Publishing House, Budapest, 2004.)
- [4.] Kasparov, Garry: How Life Imitates Chess. (Random House UK Ltd. 288 p. ISBN-13: 978-0434015405)
- [5.] Kende György: A sakk, mint hadijáték és a képességfejlesztés eszköze (Hadtudomány 2006/1-2. 101-110. p.)
http://www.zmne.hu/kulso/mhtt/hadtudomany/2006/1_2/2006_1_2_10.html)
- [6.] Kende, György: Chess as a Martial Game and as a Means of Skills Development (AARMS - Academic and Applied Research in Military Science -, 2006. Volume 5 Issue 3. 456-466. p.
<http://www.zmne.hu/aarms/docs/Volume5/Issue3/pdf/10kend.pdf>)
- [7.] Kende, György: Chess as a Martial Game and as a Means of Skills Development (An abridged version of the above article,
<http://www.chessville.com/misc/ChessAsMartialGame.htm>)
- [8.] Kende, György – Seres, György: The Use of Chess in Military Matters. (Akademia Obrony Narodowe, Zeszyty Naukowe 2007/1, Warszawa, 412-424. p.)
- [9.] Kuylenstierna, Jan – Rydmark, Joacim – Sandström, Hans: Some research results obtained with DKE: A dynamic war-game for experiments,
http://www.dodccrp.org/events/9th_ICCRTS/CD/papers/065.pdf
- [10.] Szilágyi Péter: Állomások és mérföldkövek - A sakk képességfejlesztő hatásainak kutatása külföldön és Magyarországon (ÚJ PEDAGÓGIAI SZEMLE 2007/6
<http://www.oki.hu/oldal.php?tipus=cikk&kod=2007-06-ta-Tobbek-Allomasok>
- [11.] The Benefits of Chess in Education. (A Collection of Studies and Papers on Chess and Education. Compiled by: Patrick S. McDonald Youth Coordinator for the Chess Federation of Canada World Chess Federation Homepage.)
<http://www.fide.com/news.asp?id=692>
- [12.] Young, E.: Chess! What is it good for? (The Guardian, March 4 2004.)